

Læreplan for utdanningsvalg på ungdomstrinnet

Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 15.11.2019

Gjelder fra 01.08.2020

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Utdanningsvalg er et sentralt fag for å bidra til å gjøre elevene i stand til å ta gode utdannings- og yrkesvalg. Faget skal bidra til at elevene utvikler en trygg identitet og til at de skal kunne ta valg ut fra egne interesser og forutsetninger. Gjennom arbeidet med faget skal elevene skaffe seg kunnskap om muligheter og krav i utdanningssystemet og i arbeidslivet. Faget skal bidra til at elevene utvikler kompetanse i å håndtere overganger, bidra til deltakelse og skape forståelse for sammenhenger mellom utdanning og jobbmuligheter.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Utdanningsvalg skal bidra til at elevene tar selvstendige valg. Faget skal videre bidra til at de utforsker karrieremuligheter basert på likeverd og likestilling. I faget skal elevene utvikle sin identitet gjennom å delta i et inkluderende og mangfoldig fellesskap som balanserer individuelle ønsker og fellesskapets verdier.

Kjerneelementer

Karrierekompetanse

Å utvikle karrierekompetanse handler om å forstå og utvikle seg selv og egen læring, og å utvikle en trygg identitet. Det handler også om å utforske utdanningsmuligheter og arbeidslivet. Dette inkluderer ferdigheter i å kunne samle, analysere og ta i bruk informasjon både om utdanning, arbeid og seg selv. Ferdigheter i å håndtere overgangsfaser i livet og ferdigheter i å ta valg og forstå konsekvenser av valg, skal også være en del av faget. Elevene må oppleve karrierelæringen som helhetlig og relevant.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I utdanningsvalg handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om at elevene lærer å håndtere medgang, motgang, utfordringer og overganger på best mulig måte. Gjennom læring og samhandling i faget skal elevene få innsikt i faktorer som kan ha betydning for livsmestring og karrierevalg, bli forberedt på deltakelse i arbeid og livslang læring, og få muligheter til å utvikle et positivt selvbilde og en trygg identitet.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i utdanningsvalg innebærer å mestre relevant fagterminologi, drøfte egne muligheter når det gjelder utdanning og arbeid, vurdere og videreutvikle innspill fra andre og fremme egne meninger.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i utdanningsvalg innebærer å dokumentere kunnskap og arbeidsprosesser, og reflektere over egen læring i arbeid med faglige tekster. Det innebærer også å kunne grunngi og argumentere for egne utdannings- og yrkesønsker.

Å kunne lese

Å kunne lese i utdanningsvalg innebærer å forstå, systematisere og bruke informasjon fra tekster, bilder, film og andre informasjonskanaler om utdanning, yrker og leveveier. Det innebærer også å vurdere om kildene er troverdige.

Å kunne regne

Å kunne regne i utdanningsvalg innebærer å bruke tallmateriale om økonomisk verdi av arbeid og statistisk materiale som er relevant for faget.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i utdanningsvalg innebærer å samle, analysere og bruke informasjon om utdanninger og yrker fra digitale kilder og vurdere kildene kritisk. Det består også i å gjøre seg kjent med digital teknologi i yrkene man utforsker.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive egne styrker og egenskaper og interesser, og kunne se dette i sammenheng med utdannings- og yrkesønsker og livsmestring
- samle, analysere og bruke informasjon om utdanning og arbeid

- utforske utdanningsmuligheter på varierte måter, og gjøre rede for ulike utdanningsveier og hvilke yrkesområder de kan føre til
- tilegne seg kunnskap om arbeidslivet gjennom utprøving og utforskning og reflektere over hvordan bærekraftsmål, konjunkturer og teknologi påvirker arbeidsmarked, yrker og arbeidsmåter
- diskutere konsekvenser av utenforskap og forstå økonomisk og sosial verdi av arbeid på individ- og samfunnsnivå
- gjøre rede for hva og hvem som kan påvirke karrierevalg og hva dette har å si for egne valg
- utforske og drøfte kjønnsrelaterte perspektiver i karrierevalg
- se muligheter og omsette egne idéer til handling og valg, og reflektere sammen med andre over konsekvenser av karrierevalg
- utvikle og bruke mestringsstrategier for å håndtere overganger og utfordringer relatert til utdanning og karriere
- tolke stillingsannonser, skrive CV og jobbsøknad og tilegne seg kunnskap om hvordan man gjør et godt jobbintervju

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i utdanningsvalg når de reflekterer over egen utvikling og karrierelæring, og viser dømmekraft i drøfting av etiske dilemmaer. Elevene viser også kompetanse i utdanningsvalg ved å gjøre rede for muligheter i utdanning og arbeid og bruker kunnskapen til å drøfte egne planer for videre karriere. Elevene utvikler kompetanse i utdanningsvalg når de i økende grad bruker ulike strategier og fagbegreper for å uttrykke fagkompetansen sin, individuelt og i samhandling med andre.

Læreren skal legge til rette for undervisningsforløp som åpner for læring der elevens kompetanse kan komme til syne på ulike måter. Gjennom et variert sett av læringssituasjoner og gjennom dialog med lærer, skal den enkelte elev bli bevisst på egen mestring. Elevene skal få læringsfremmende tilbakemeldinger som motiverer og veileder dem til å arbeide videre med temaene egen utvikling, utdanningssystem og arbeidsliv.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

10. årstrinn eller det årstrinnet faget avsluttes: Deltatt.

Eksamen for elever

10.trinn eller det årstrinnet faget avsluttes: Det er ikke eksamen i faget.

Eksamen for privatister

10. trinn eller det årstrinnet faget avsluttes: Det er ikke privatistordning i faget.